

KABINET VAN DE
MINISTER-PRESIDENT

Antwoord te richten aan:
de Regeringscommissaris in Algemene Dienst
Plein 1813, No. 4, Den Haag

Nr. 12245/57 - CA - Cl/cs3

J.H. 80/12 426733
H.K. a 6204

's Gravenhage 7 november 1957

12/11 uit
Lands
1/3 Jan M.K.

Handwritten: vald.: H. L. C. D. I 426 733

Handwritten: H. L. C. D. I 426 733
Handwritten: 21 NOV. 1957

Betreft: Ondervraging van Hongaarse vluchtelingen.

Als bijlage dezes moge ik U een nota doen toekomen, die tot doel heeft enige ervaringen vast te leggen, die werden opgedaan bij de ondervragingen van Hongaarse vluchtelingen. Naar mijn mening hebben de ondervragingen, welke werden verricht door het door U beschikbaar gestelde personeel, een bijzonder hoog rendement opgeleverd. Het zou daarom aanbeveling verdienen, indien gekomen zou kunnen worden tot een zodanige regeling, dat de ervaring, die werd opgedaan, in de toekomst bewaard zal blijven. Daarnaast zou hiermede ook bevorderd worden, dat belangrijke informatie voor het Westen bewaard blijven. Ten slotte en dit is wellicht nog het belangrijkste, dat er een duidelijke afspraak is, hoe deze materie behandeld moet worden, indien zich weer eens een plotseling toename van vluchtelingen voordoet, zoals in het najaar van 1956 het geval was.

De Waarnemend Regeringscommissaris in Algemene Dienst,

De Hoogedelgestrenge Heer
Mr. L. Einthoven
Hoofd BVD
Stadhoudersplantsoen 25
's-Gravenhage

DETAIL ONDERVRAGINGEN VAN OOSTBLOK-ONDERDANEN

1. Toen in het najaar van 1956 in HONGARIE de opstand uitbarstte en diensgevolge een groot aantal vluchtelingen in NEDERLAND kwam, bestond hier te lande geen organisatie, die gespecialiseerd is in het ondervragen van dit soort mensen op grote schaal. Voor een dergelijke ondervraging zijn de volgende aspecten belangrijk:

a) het beveiligingsaspect

(i) crimineel

(ii) politiek

Over het algemeen zal dit aspect, althans in eerste aanleg nader onder ogen gezien worden ingevolge de voorschriften voor vreemdelingen. Slechts een nadere en gedetailleerde ondervraging zou buiten het kader van een dergelijke veiligheidsondervraging vallen.

b) het belang hetwelk de operationele afdelingen van de BVD en de BID zullen hebben bij wetenschap van vluchtelingen en waarvan de praktijk bewezen heeft, dat de operationele case-officers de tijd en de gelegenheid niet voldoende hebben om dit aspect ten volle uit te buiten.

c) het belang, hetwelk vluchtelingen voor NEDERLAND en zijn geallieerden kunnen hebben, zoals:

(i) economisch wegens specialistische kennis betreffende bedrijven, waar zij gewerkt hebben

(ii) wetenschappelijk wegens ervaring, die betrokkene in LG-landen heeft opgedaan en waaruit de stand van research in LG-landen gepeild kan worden

(iii) militair wegens kennis omtrent het militaire potentieel, hetwelk voor NEDERLAND en zijn geallieerden van het hoogste belang kan zijn

2. De Minister van Justitie heeft in 1956 de BVD opgedragen voor wat betreft de Hongaren het sub 1a) (ii) gestelde te onderzoeken, hetwelk naar onze wetenschap hieromtrent efficiënt gewerkt heeft.

3. Op verzoek van diverse Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in NEDERLAND en van de Geallieerde Diensten heeft men getracht in gemeenschappelijk overleg te komen tot een gerichte en gedetailleerde ondervraging van deze Hongaren, waarbij getracht werd vooral het sub 1(c) gestelde te dekken. De ervaring nu heeft uitgewezen, dat het ondervragen door personen, die hierin niet gespecialiseerd zijn en het administratieve apparaat missen voor de uitwerking ervan, niet dusdanige resultaten oplevert, welke door een team van experts kunnen worden verkregen. De ondervragingen, die verricht werden door de rechercheurs van de BVD bleken dieper te gaan dan een louter verkrijgen van gegevens, die men nodig had om bepaalde hiaten te vullen in een bekend patroon zoals dit b.v. bij G2 gebeurde.

4. Momenteel bestaat er dus een team, dat gedurende het afgelopen jaar ervaring heeft opgedaan op het gedetailleerd en gericht ondervragen van vluchtelingen binnen de Russische invloedssfeer, ter verkrijging van positieve intelligence. Dit team heeft zijn bestaansrecht meer dan bewezen en het zou om zeer te betreuren zijn, indien dit team weer zou worden ontbonden, indien hun ogenblikkelijke taak (het ondervragen van Hongaren) geëindigd is. Immers zou dit team weer ontbonden worden, dan zou hiermede bijzonder waardevolle ervaring verloren kunnen gaan. De ervaring, die is opgedaan, zou gebundeld en in een permanente vorm voortgang moeten kunnen vinden.

Het manifeste nut, dat het bij de BVD bestaande team heeft getoond, vormt een naar mijn mening overtuigend bewijs voor het belang van het op deze wijze verrichten van ondervragingen en de voortzetting hiervan.

5. Voorafgaande aan de gedetailleerde ondervraging zouden voorlopige ondervragingsrapporten vervaardigd kunnen worden, waarbij gedacht is aan een ondervraging, die niet verder gaat dan het beantwoorden van de vragen M in het formulier, dat voor de Hongaarse vluchtelingen gebruikt werd.

- a) naam
- b) beroep
- c) adres
- d) niveau
- e) waar en hoe beschikbaar voor nadere ondervraging
- f) tijdslimiet

Deze voorlopige ondervragingsrapporten, die een ruime distributie zouden moeten hebben, stellen de diverse Diensten in staat hun specifieke requirements bekend te maken.

6. Een duidelijke regeling ware te treffen met het Ministerie van Justitie omtrent de wijze van waarschuwing betreffende personen, die in aanmerking komen voor een gedetailleerde ondervraging als bedoeld in deze nota. Vermoedelijk zou een regeling door inschakeling van de Afdeling Vreemdelingenzaken praktisch zijn, temeer daar ook de ondervragingen, wel in opdracht van de PGs geschieden, ingevolge de Vreemdelingen Voorschriften ook over deze Afdelingen lopen.

7. Het financiële aspect, dat uiteraard nader onderzocht zal moeten worden, behoeft vermoedelijk geen zorgen te baren. De ondervragingen, die door het team van de BVD zijn gedaan, zijn geschied met bestaande middelen. Nodig zou slechts zijn een duidelijke afspraak, waarbij deze materie zou worden geregeld, zoals de wijze van selectie, de methode van waarschuwing, het kenbaar maken van specifieke wensen en de distributie van de rapporten, zonder dat hier budgetaire consequenties aan verbonden behoeven te zijn.

R 4147

CVE
Heu

Land : NEDERLAND/OOST-EUROPA.

Onderwerp : De-briefing van Hongaarse vluchtelingen.

Referenties :

Datum van waarneming :

Bron :

Opmerkingen :

Verzonden aan:

ACD/ 366387
Op: _____
DATE: 5 NOV. 1956
S.L. _____
06.221
08.16
07.229-09

De Het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst   /CVL
Savestraat 61,
1's-Gravenhage.

Debriefing van Hongaarse vluchtelingen.

Mijn dienst is geïnteresseerd in de gegevens, die de Hongaarse vluchtelingen kunnen verstrekken over:

1. de plaats, waar zij gewerkt hebben;
2. de functie, die zij bekleed hebben;
3. de opleiding, die zij genoten hebben;
4. de leeftijd.

Sub 1:

Onder de plaatsing is niet alleen te verstaan fabrieken, doch ook werkkring, b.v. spoorweg-arbeiders, machinisten en dergelijke, personen werkzaam bij bruggen en wegen, bij elektrische centrales en in de buitendienst, telefoon- en telegraaf, - binnen en buitendienst -.

Voor de bedrijven, waar deze vluchtelingen gewerkt hebben, ware te vermelden de afdelingen, die zij hebben doorlopen met tijden, dat zij in dergelijke afdelingen gewerkt hebben.

Verder aanleg van wegen, vliegvelden, bruggen, grote gebouwen, eventueel militaire installaties, gebouwen en versterkingen. In het kort alle wanningings-werkzaamheden.

Speciale attentie moet worden besteed aan eventuele functies, die de vluchtelingen hebben bekleed in andere landen dan Hongarije, - en vooral in Rusland.

Sub 2:

- a. Zo nauwkeurig mogelijk omschrijving van de functie, die de vluchtelingen in de onder 1 genoemde ondernemingen hebben bekleed, is noodzakelijk. Speciale aandacht te besteden, wanneer de vluchteling een leidende functie in de onder 1 genoemde bedrijven bekleed heeft. Voor dergelijke personen ware na te gaan, wat voor opleiding zij hebben gehad en waar, de plaats, waar zij praktisch werk hebben verricht gedurende hun opleiding is eveneens van belang.
- b. Voor personen in de chemische en chemisch/farmaceutische industrie bestaat speciale belangstelling.

Sub 3:

Voor personen, die een opleiding hebben ontvangen, die uitgaat boven de gewone lagere school, bestaat speciale belastingstelling en vooral, indien zij een universitaire opleiding hebben gehad. Er ware op te geven, welke universiteit zij hebben bezocht, waar zij praktisch gewerkt hebben, wanneer zij een examen hebben gedaan en op welke plaatsen zij na hun opleiding hebben gewerkt.

Sub 4:

Leeftijd is belangrijk, omdat daaruit zal blijken, of de vluchteling zich een tijd kan herinneren, waarin het komeunisme geen rol gespeeld heeft, dus vóór 1945. Vooral zal dat van belang zijn voor personen met een hogere opleiding, maar in dat geval ware wel na te gaan, of zij onder het kommunistisch bewind zijn "bijgebleven" in hun speciale vak en dus de nieuwste ontwikkelingen in hun speciale vak hebben gevolgd.

Op grond van bovenstaande gegevens kan dezerzijds worden beoordeeld, of en door welke specialisten met de vluchteling(e) verder kan worden gesproken.

RAPPORT VAN C.

Betr. : Repatriering Hongaren.

Uit "De Waarheid" werd vernomen, dat het dagblad over de volgende gegevens inzake repatriering van Hongaren zou beschikken.

Deze gegevens zijn vermoedelijk afkomstig van de Hongaarse Legatie.

Aan het einde van 1957 waren 443 personen naar Hongarije teruggekeerd, als volgt gespecificeerd:

271 alleenstaanden boven de 18 jaar;

56 alleenstaanden beneden de 18 jaar;

116 personen, komende uit 37 families.

Gedurende het tijdvak januari 1958 tot plm. 10 april 1958 volgden nog 21 man, zodat tot nu toe totaal 464 man repatrieerden.

CS I/ 14-4-1958

440473

DAT. 27 APR. 1958

Byl.

[redacted]

[redacted]

[redacted] Pictori-kring worden uitgenodigd. Hoewel "Radio Free Europe" financiële steun wil verlenen, niet men hier van af om ongewenste publiciteit te vermijden. 1

[redacted]

CS I.
17-3-1959.

AOB: agenderen, naslaan en retour.

3 exemplaren.

— ex. 1: v.CO.
ex. 2:)
ex. 3:) v.OS I.

Typ. :
Coll.:

8

Politie Utrecht
Vreemdelingendienst

E/4 - 675'58 Vr. rapp.

Betreft: Overzicht van Hongaarse vluchtelingen te Utrecht.

In verband met een ontvangen verzoek van het Comité Utrecht Vluchtelingenhelp om een overzicht van de Hongaarse vluchtelingen in de gemeente Utrecht werd aan de hand van de administratie der Vreemdelingendienst alhier het volgende resultaat verkregen.

Bij de verdeling der Hongaarse vluchtelingen werd de datum 23 oktober 1958 aangehouden tussen volwassenen en jeugdige personen. Zulke omdat laatstgenoemde categorie op 23-10-56, het tijdstip waarop in de Hongaarse Volksrepubliek de vrijheidsstrijd aanving, de leeftijd van 18 jaar nog niet had bereikt. Zoals later uit brieven van het Hongaarse gezantschap in Den Haag aan vluchtelingen bleek, werd aan deze jeugdige Hongaren bericht dat zij bij aanmelding op het gezantschap direkt in het bezit van reisdocumenten zouden worden gesteld om te repatriëren. Zoals bekend werd van Hongaarse zijde ook getracht om middels het Internationale Rode Kruis te bewerkstelligen dat de jeugdige Hongaren beneden de 18 jaar naar hun in Hongarije achtergebleven ouders werden teruggezonden.

Wellicht ten overvloede zij opgemerkt dat in het overzicht met mannen en vrouwen worden bedoeld vluchtelingen, die werden geboren vóór 23-10-58 en bij hun uitwijken naar het Westen dus de leeftijd van 18 jaar reeds bereikt hadden.

I n s c h r i j v i n g :

Kategorie.	<u>tot</u> 1-7-57	1-1-58	1-10-58	totaal:
Mannen	132	19	16	167
Vrouwen	22	2	6	30
Jongens (met ouders)	6	-	1	7
Meisjes (" ")	6	-	-	6
Jongens (zonder ")	17	2	4	23
Meisjes (" ")	3	2	2	7
	<u>186</u>	<u>25</u>	<u>29</u>	<u>240.</u>

A f s c h r i j v i n g :

Kategorie	<u>tot</u> 1-7-57	1-1-58	1-10-58	totaal:
Mannen	31	32	15	78
Vrouwen	3	4	3	10
Jongens (met ouders)	-	-	-	-
Meisjes (" ")	2	-	-	2
Jongens (zonder ")	1	1	3	5
Meisjes (" ")	-	-	2	2
	<u>37</u>	<u>37</u>	<u>23</u>	<u>97</u>

Per 1-10-58 netto: 240 - 97 = 143 personen.

Redenen van afschrijving:

door vestiging elders in Nederland	58
door verkrijging Ned. nat (huwelijk)	1
door vestiging <u>buitenslands</u> tw.	
Australië	1
België	1
Canada	4
West- Duitsland	3
Frankrijk	3
Nieuw-Zeeland	1
Zweden	1
Verenigde Staten van Amerika	4
TERUGKEER NAAR HONGARIJE	20
	<hr/> 97

Toelichting:

In het 1ste halfjaar van 1957 repatrieerden 14 vluchtelingen en in het 2e halfjaar 5. In het 1e halfjaar van 1958 keerde nog een vluchteling naar huis terug. Alle repatrianten behoren tot de categorie mannen.

Overzicht der Hong. vluchtelingen per 1-10-58 te Utrecht.

mannen	89
vrouwen	20
jongens (met ouders)	7
meisjes (" ")	4
jongens (zonder ")	18
meisjes (" ")	5
	<hr/> 143

Dit aantal is te vermeerderen met 4 in 1957 geboren baby's en tot dusver 1 in 1958.

Onder gemelde Hongaarse vluchtelingen zijn 11 echtparen. Drie van hen zijn zgn studenten-echtparen.

Drie Hongaarse vluchtelingen traden tot nu toe met Nederlandse meisjes in het huwelijk.

Volgens gedane opgaven zijn de vluchtelingen volgens religie als volgt te verdelen:

rooms-katholiek	94
reformatisch	35
overige gezindten	14.

Groepsindeling volgens gedane opgaven van beroep:

Mannen:	Fabrieks- en handarbeiders (in ruime zin)	80
	Hoofdarbeiders (Rijksun. Ned. Spoorw)	3
	Musici	2
Vrouwen:	Fabrieks- en handarbeidsters	6
	Huisvrouwen	8
	Verpleegster	1
	Administratieve functies	3
M + Vr :	Studenten	25
	Kinderen	15
		<hr/> 143.
	totaal:	143.

Algemene beschouwing.

Wat betreft de integratie der Hongaarse vluchtelingen te Utrecht werd dezerzijds de indruk verkregen dat deze, op een enkele uitzondering na, als afgesloten kan worden beschouwd.

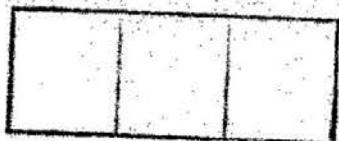
Bij dit proces deden zich enkele stoornissen voor, wat gezien de grote verschillen tussen Nederlanders en Hongaren in landsaard, karakter en temperament, zeker niet opmerkelijk te noemen valt. Hoewel de Hongaarse jeugd meer dan tien jaar aan de strenge communistische opvoedingsmethoden had bloot gestaan, bleek zij in politiek opzicht vrijwel onaangetast te zijn gebleven, doch kwa moraal bleek zij enigszins geschonden te zijn. Dit laatste toch ook weer niet in die mate, dat van bepaalde excessen sprake was.

Dit politieel oogpunt schepte de komst van de Hongaarse vluchtelingen in Utrecht geen moeilijkheden.

Afgezien van enige gevallen, die hun oorzaak vonden in drankmisbruik, hoefde de politie niet in te grijpen.

De verwachting is zeker gewettigd dat zich in de toekomst een en ander verder in gunstige zin zal blijven ontwikkelen, al valt te verwachten dat tengevolge van een verminderde werkgelegenheid zich nog problemen bij de Hongaarse vluchtelingen zullen voordoen.

Utrecht, 29-19-58

RAPPORT van C.

Betreffende: verhoor Hongaarse vluchtelingen.

ACD/46496

Depl. *[handwritten]*

DAT. 21 JULI 1956

Bij. /

In november en december '56 kwamen, met een 5-tal transporten, vanuit Oostenrijkse kampen, 3024 Hongaarse vluchtelingen in ons land.

De toelating van deze vreemdelingen, van wie in politiek en crimineel opzicht weinig of niets bekend was, bracht met zich mede dat na hun komst op korte termijn maatregelen moesten worden genomen in het belang van de openbare orde en veiligheid.

Hoewel geacht kon worden dat een groot deel van hen tijdens de Hongaarse revolutie van oktober/november 1956 blijk had gegeven van een anti-Russische gezindheid, moest evenzeer worden aangenomen, dat de motieven, die hen tot de vlucht hadden doen besluiten, velerlei en verschillend van aard waren.

Duidelijk was, dat bijvoorbeeld ook lieden met een crimineel verleden zich door de vlucht aan strafvoltrekking hadden onttrokken en evenzeer dat het praedicaat vluchteling zou kunnen worden gebruikt door personen, wier activiteiten een gevaar voor de veiligheid van de Nederlandse staat kon inhouden.

Voorts moest rekening worden gehouden met de omstandigheid dat vrijwel allen sterke communistische invloeden hadden ondergaan.

Teneinde hierin enig inzicht te verkrijgen en het vereiste toezicht te kunnen uitoefenen, werden de werkzaamheden van de B.V.D., het Ministerie van Justitie, de B.I.D., en de militaire inl.diensten, gecoördineerd.

Aan de hand van een in de Nederlandse en Hongaarse taal gestelde vragenlijst werden de Hongaren door de Rijks- en lokale recherche aan een kort verhoor onderworpen, met als resultaat dat van vrijwel iedere vluchteling een summier curriculum vitae werd verkregen.

De aldus ontstane rapporten werden bij de afd.C van de B.V.D. stuk voor stuk bestudeerd door vergelijking en met behulp van inmiddels op andere wijze verkregen kennis van Hongaarse toestanden, hetgeen tot resultaat had dat in een beperkt aantal gevallen een meer uitgebreid verhoor wenselijk werd geacht.

Criteria hiervoor waren:

- a. aanwijzingen dat de vluchteling had behoord tot de A.V.H. (Hongaarse veiligheids- en inlichtingendienst) of hand- en spandiensten aan deze organisatie had verleend;

- b. aanwijzingen, dat de vluchteling in staat kon worden geacht gegevens over de organisatie, het personeel of de activiteiten van de A.V.H. te verstrekken;
- c. aanwijzingen, dat de vluchteling belangrijke gegevens van militaire- politieke- of economische aard zou kunnen verstrekken;
- d. de tewerkstelling in- of sollicitatie bij een bedrijf, waarvoor beveiligingsvoorschriften gelden, (in overleg met afd.D);
- e. het criminele verleden van de vluchteling, met mogelijke binding met de A.V.H.

Een viertal onderzoekingsambtenaren van de sectie E IX werd met de nadere verhoren belast, waarbij in vele gevallen van de hulp van een tolk(e) gebruik werd gemaakt.

De resultaten werden bestudeerd, waarna toezending van de daartoe geëigende zaken aan het Ministerie van Justitie (Procureurs-Generaal of Rijksvreemdelingendienst) of B.I.D. plaats had, terwijl de B.I.D. voor verlere doorzending naar de militairen zorg droeg.

Voor zover gewenst en mogelijk werden ook de plaatselijke I.D.'s, alsmede de Staatsmijnpolitie ingelicht, terwijl in alle daarvoor in aanmerking komende zaken overleg met andere afdelingen, inzonderheid K.B. plaats had.

In 1957 zijn op deze wijze 171 Hongaarse vluchtelingen uitgebreid verhoord

Een verhoor van nog andere, naar schatting 140 Hongaarse vluchtelingen zal in 1958 zijn beslag krijgen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de in de loop van 1957 individueel, in ons land toegelaten vluchtelingen.

Uittreksels ten aanzien van algemene onderwerpen, zoals de A.V.H., de Hongaarse Staatsondernemingen, Hongaarse emigrantenactiviteiten, e.d. vinden hun weg naar de onderwerpsdocumentatie, terwijl onze buitenlandse zusterdiensten geïnformeerd worden in die gevallen wanneer dit nodig geacht wordt.

Bij een nadere beschouwing van de kort na de revolutie in Nederland gekomen Hongaarse vluchtelingen, konden deze, aan de hand van de eigen verklaringen bij de summier verhooren, worden onderverdeeld in de volgende categorieën (gehuwde vrouwen niet inbegrepen):

Leden M.D.P. (Hongaarse communistische partij)	aantal	72
Leden van de DISZ (Hongaarse communistische jeugdbeweging)	"	658
Leden van een vakbond	"	301
Ex-leden M.D.P. (d.w.z. degenen, die in het tijdvak 1945-1956 gedurende kortere of langere tijd lid waren, maar door opzegging of roeyement ten tijde van de revolutie geen lid meer waren)	"	24
Ex-leden DISZ (zie toelichting bij ex-M.D.P.)	"	45
A.V.H. in militair verband en wel Groene A.V.H. (Grensbewaking)	"	42

Blauwe A.V.H. (Overige diensten)	aantal	3
Politieke gevangenen (d.w.z. degenen die in het tijdvak 1945-1956 kortere of langere tijd geïnter- neerd waren), in Hongarije	"	156
in U.S.S.R. (incl. krijgs- gevangenen)	"	58
Criminele delinquenten	"	15
Verzetstrijders tijdens de revolutie, gewapenderhand	"	1042
demonstranten	"	104

Ten aanzien van deze indeling moet worden opgemerkt, dat het aantal leden van de partij in feite groter zal zijn, daar een aantal het vermoedelijk niet wenselijk vonden van hun lidmaatschap blijf te geven.

De uitgebreide verhoren leerden echter, dat het aantal partijleden onder de vluchtelingen naar verhouding inderdaad klein te noemen is.

Bij de beoordeling van hen, die wel lid waren, moet bovendien in aanmerking worden genomen, dat voor sommige functies het partijlidmaatschap verplicht was, afgezien van de uitgeoefende drang of dwang van andere aard.

Verklaarbaar is het grote aantal DISZ-leden, daar immers zeer veel jeugdige personen gevlucht zijn en het lidmaatschap verplicht was, wilde men in aanmerking komen voor welke voortgezette studie of vakopleiding ook.

Wat betreft de A.V.H.-dienstplichtigen, bleek uit de rapporten van nader verhoor, dat deze lieden over het algemeen belast waren met taken van ondergeschikte aard, voornamelijk grensbewaking, en veelal nimmer te maken hadden met de eigenlijke en voor andere landen subversieve werkzaamheden van de A.V.H.

Het overgrote deel meldde zichzelf bij aankomst in Nederland als dienstplichtige van de A.V.H.

In 1957 repatrieerde een 20-tal van hen, gebruik makende van de amnestie, die door de Hongaarse autoriteiten tot 31 maart 1957 werd verleend.

Een 2-tal A.V.H.-militairen kreeg de toestemming zich vanuit Nederland elders (resp. Frankrijk en de U.S.A.) te vestigen.

Voorzover in Nederland gebleven, werden deze A.V.H.-militairen uitgebreid verhoord, waarbij bleek dat zij ter vervulling van hun normale dienstplicht, vaak zonder dat eigen voorkeur was geuit, bij de A.V.H.grensbewakingstroepen waren ingedeeld.

Het feit, dat juist van deze lieden een naar verhouding groot aantal gebruik maakte van de amnestie, kan verklaard worden door dat zij zich reeds spoedig gerealiseerd hebben, dat hun besluit tot de vlucht op vrij losse gronden was genomen en dat zij als deserteurs zeker niet ongestraft naar

Hongarije zouden kunnen terugkeren, ook al zouden zij geen verzetshandelingen hebben gepleegd, hetgeen inderdaad voor vrijwel allen opgeld deed.

Uit hun verklaringen bleek, dat zij in het grensgebied aan hun lot waren overgelaten en de een door de ander daartoe aangespoord, in groepjes met de vluchtelingenstroom de grens passeerden.

Niet weinigen van hen gaven zich op voor werk in de Nederlandse mijnen waarbij al spoedig de desillusie, de ongewone arbeid en de aangeboden amnestie de beslissing tot repatriëring beïnvloedde.

De gedragingen van de in Nederland gebleven A.V.H.-militairen zijn niet van dien aard gebleken, dat bijzondere aandacht aan hen moet worden besteed.

Te verwachten was uiteraard, dat juist degenen die tegen het regime in enigerlei vorm verzet hadden gepleegd, de kans tot vluchten zouden benutten.

Vermoedelijk zal het genoemde aantal verzetstrijders geflatteerd zijn, daar de kans op toelating in Nederland en andere westelijke landen door een verklaring dat men actief aan het verzet had deelgenomen, groter werd geacht.

Van de Hongaarse vluchtelingen zijn er inmiddels 605 gerepatriëerd (gegevens 1-6-1958), waarvan het merendeel, nl. 461 vluchtelingen van de novemberdagen van 1956.

Gebleken is, dat heimwee, gebrek aan aanpassingsvermogen en desillusie wel de voornaamste beweegredenen voor de terugkeer naar Hongarije zijn.

De bemoeiingen van de Hongaarse Legatie met de repatriërandi in spe beperken zich, voor het uiterlijk, tot de doorzending van hun verzoek en het in gereedheid brengen van de nodige bescheiden. Financiële steun werd niet verleend.

De aanpassing in ons land gaat voor een groot aantal, vooral jeugdige Hongaren, met zeer veel moeite gepaard, hetgeen voornamelijk te wijten is aan de taalmoeilijkheden, gebrek aan voorlichting en de onjuiste voorstelling van zaken betreffende de westerse toestanden, arbeidsvoorwaarden, etc.

Van de intellectuele jeugd (studenten) werd vernomen dat in vele gevallen het vormen van een oordeel, in het bijzonder ten aanzien van politieke vragen en de westerse democratische instellingen, bemoeilijkt werd door de communistische opvoeding, die het vormen van een zelfstandig oordeel eenvoudig niet toeliet.

Het door E.IX gemaakte overzicht van de in 1957 uitgebreid verhoorde Hongaren vermeldt naast de personalia en enige bijzonderheden, een summiere indruk, bij het verhoor verkregen.

Dezerzijds wordt ten aanzien van de in sommige rapporten en het overzicht daarvan vermelde conclusies enige reserve betracht.

Underschreven kan worden, dat slechts een deel van de vluchtelingen bij de revolutie actief betrokken is geweest; de noodzaak tot vluchten deed zich echter niet alleen voor bij degenen, die gewapenderhand aan de strijd deelnamen, maar in vele gevallen ook bij hen, die op andere wijze tegen het regime hadden gedemonstreerd en bij degenen, die vóórdien de aandacht van de A.V.H. op zich gevestigd zagen.

Deze laatste categorie heeft vaak jarenlange gevangenisstraf in Hongarije of verblijf in Russische concentratiekampen achter de rug en hun bezorgdheid, na het mislukken van de revolutie opnieuw te worden gevangengenomen, kan moeilijk ongefundeerd worden genoemd, zelfs wanneer er geen sprake was van deelname aan de revolutie.

De hang naar geestelijke vrijheid ging in zeer vele gevallen gepaard met de wens in het westen een beter bestaan te verwerven en aangenomen moet worden, dat het verlangen in materieel opzicht een betere positie te verkrijgen en de zucht naar verandering zeer vaak van beslissende aard is geweest bij het besluit om te vluchten.

De gestelde criteria voor een nader verhoor leidden, wat betreft de in 1957 nader gehoorde Hongaren, tot de volgende indeling:

A.V.H.-contact:

Militairen	: 7
niet-militairen, verdacht van medewerking	: 9
politieke gevangenen	: 22

Communistische Partij/Organisaties:

Leden M.D.P.	: 21
Leden DISZ	: 13
Antecedenten, wijzend op communistische gezindheid	: 10

Mogelijkheid van het verstrekken van gegevens, samenhangend met:

werkzaamheid bij een Hong.Staatsonderneming	: 23
politie en militaire dienst	: 10
optreden tijdens de revolutie en andere gronden	: 48

Tewerkstelling bij een Nederlands bedrijf : 17

Criminele delinquenten : 13

Hierbij moet uiteraard in aanmerking worden genomen, dat enkele nader verhoorde vluchtelingen tot een of meer der genoemde categorieën behoorden.

Wat betreft de A.V.H.-militairen moge verwezen worden naar hetgeen reeds eerder over deze categorie werd vermeld.

De verhoren van de A.V.H.-militairen konden slechts in geringe mate bijdragen tot de kennis van de organisatie, opleiding en het personeel van de A.V.H.

Degenen die verdacht werden van medewerking aan de A.V.H. en de politieke gevangenen konden, wat de eerstgenoemden betreft voorzover er inderdaad contact met de A.V.H. geweest is, een vrij groot aantal namen van A.V.H.-personeel noemen en in mindere mate iets over de activiteiten, opleiding en organisatie. Ook van andere categorieën werden gegevens over de A.V.H. verkregen.

Gegevens over de M.D.P., de Hongaarse communistische partij, werden minder verkregen over de organisatie dan wel over controle- en wervingsactiviteiten, alsmede de politieke scholing in bedrijven, scholen en universiteiten.

Een vrij groot aantal gegevens werd verkregen over de politieke instelling van Hongaarse handelsvertegenwoordigers die in het verleden Nederland bezochten en ook nu nog bezoeken.

Verdacht van medewerking aan de A.V.H. werden die Hongaarse vluchtelingen, wier verklaringen, na aankomst hier te lande afgelegd, daartoe aanleiding gaven, bijvoorbeeld degenen, die na arrestatie door de A.V.H. en daarop volgende gevangenschap, spoedig slaagden in het verkrijgen van een min of meer goed betaalde werkkring of overheidsfunctie, en die door medevluchtelingen aangewezen werden als medewerker(st)er van de A.V.H.

Al spoedig bleek, dat de door de medevluchtelingen geuite beschuldigingen of vermoedens vaak op zeer losse gronden berustten of zonder meer door jalouzie en wantrouwen waren ingegeven.

Slechts in een enkel geval werden feiten bekend, waaruit inderdaad bleek, dat de betrokken vluchteling hand- en spandiensten aan de A.V.H. had verleend.

Ten aanzien van een klein aantal vluchtelingen moest op grond van hun vroegere of huidige gedragingen geconcludeerd worden, dat de mogelijkheid van medewerking aan de A.V.H. of bereidheid daartoe, ook thans nog bestaat.

Deze verdenking bestaat ten aanzien van de volgende, in 1957 nader gehoorde Hongaren.

Een 15-tal andere Hongaarse vluchtelingen blijven voorshands eveneens aandacht verdienen op grond van hetgeen bekend is van hun gedragingen in Hongarije en een waarschijnlijk geachte relatie tot de A.V.H.

Dit zelfde geldt voor een aantal vluchtelingen, die in 1958 nader verhoord zijn of worden.

Tijdens hun verblijf in Nederland is tot nu toe van geen der Hongaarse vluchtelingen gebleken, dat zij thans nog relaties met de A.V.H. onderhouden.

Het contact met de Hongaarse Legatie beperkt zich ogenschijnlijk tot die gevallen, waarin hulp voor repatriëring of toezending van bescheiden voor huwelijk e.d. wordt gevraagd.

In één geval werden van een relatie aanwijzingen ontvangen, dat een naar Yougo-Slavië gevluchte Hongaar, die toelating tot Nederland wilde aanvragen, als agent voor de A.V.H., ook in het buitenland, had gewerkt. Zijn vlucht naar Yougo-Slavië bleek later in opdracht van de A.V.H. te zijn geschied, teneinde tesamen met een aantal bona fide gevluchte Hongaarse intellectuelen entrée in het westen te verkrijgen.

Tot medio juni 1958 werden aan de B.I.D. 120 rapporten toegezonden, houdende de resultaten van verhoor in de gevallen dat de vluchtelingen belangrijke gegevens van militaire-, politieke- of economische aard konden verstrekken.

Van de op grond van hun Hongaarse antecedenten en gedrag in Nederland in crimineel opzicht onbetrouwbaar te achten personen werden 12 rapporten van nader verhoor aan het Ministerie van Justitie (Procureurs-Generaal bij de Gerechtshoven, fgd. Directeuren van Politie) toegezonden. (Van deze categorie was inmiddels één Hongaar naar zijn geboorteland teruggekeerd).

Op verzoek van het Ministerie van Justitie werden (en worden) bovendien aanvullende inlichtingen over Hongaarse vluchtelingen, al of niet na onderzoek verstrekt.

1958 05 24/7.58

2/1/57

RAPPORT BETREFFENDE DE SITUATIE VAN DE HONGAARSE VLUCHTELINGEN-MIJNWERKERS IN ZUID-LIMBURG, uitgebracht aan de Commissie Hongaarse vluchtelingen in de Mijnstreek, door het Bureau van de Stichting Nederlandse Federatie voor Vluchtelingenhulp.

Het onderzoek werd verricht door Dr. _____, medewerker van het Federatiebureau.

De onderzochte personen zijn na het mislukken van de Hongaarse opstand eind 1956 naar Nederland gekomen.

Zij onderscheiden zich van de mijnwerkers van andere nationaliteiten door de omstandigheid, dat zij - vluchtelingen zijnde - geen mogelijkheid hebben om op normale wijze contact met hun vaderland te onderhouden. O.m. ontbreekt de mogelijkheid van een met verlof naar huis gaan en het vervolgens in vrijheid naar het werk terugkeren.

Hierdoor zijn deze mijnwerkers gesteld voor de noodzaak om in de Nederlandse samenleving te integreren, d.w.z. in de maatschappelijke verhoudingen van het gastland een situatie te bereiken, waarin zij met behoud van eigen aard een zo groot mogelijke mate van geestelijk en materieel welzijn hervinden.

Het is de taak van het gastland om de vluchteling bij zijn integratie behulpzaam te zijn.

Na het verlenen van asiel dienen immers ook de elementaire voorwaarden te kunnen worden geschapen, welke voor de vluchteling een menswaardig bestaan mogelijk maken. Dit is een morele plicht, tevens een zaak van wel begrepen eigenbelang.

In totaal zijn tijdens het onderzoek 246 personen in dienst van de mijnen. Hiervan zijn er 42 gevestigd buiten de Gezellenhuizen. Het onderzoek heeft zich beperkt tot de Hongaren i.d. gezellenhuizen. Van deze groep groot 204 personen, werden 154 persoonlijk geïnterviewd.

Als kenmerken c.q. symptomen welke wijzen op een geslaagde integratie, werden aangenomen:

1. vorderingen in de Nederlandse taal;
2. relaties met Nederlanders;
3. enig begrip en inleving in het westerse cultuurpatroon;
4. werk op het niveau van Nederlandse arbeiders;
5. het tot gelding brengen van eigen persoonlijkheid, door
  - a. het stichten c.q. het zorgen voor een gezin;
  - b. vrije-tijdsbesteding;
  - c. spaarzin.

Punt 1. - Vorderingen in de Nederlandse taal.

Helaas moest worden vastgesteld, dat zeer weinig vorderingen zijn gemaakt met het leren van de Nederlandse taal. Van de 154 mensen waarmee werd gesproken, waren er 95, die misschien + 30 woorden kenden; die derhalve na 15 maanden praktisch geen Nederlands kennen.

Teneinde vast te kunnen stellen waarom deze eerste voorwaarde voor integratie dermate negatief uitvalt, werd nagegaan in hoeverre de mogelijkheid is gegeven om de taal te leren.

De mijn-directie heeft een taalcursus doen organiseren en ter aanmoediging tot het volgen van de lessen per persoon per les f.1,- presentiegeld beschikbaar gesteld. Deze cursussen waren indertijd

ook voor andere vreemdelingen gegeven, waarbij het onderricht voor de Hongaren inplaats van 6, 8 maanden duurde.

Deze lessen zijn een mislukking gebleken.

Als reden voor deze mislukking kunnen worden genoemd:

1) dat deze groep, veel minder dan elders in Nederland geplaatste vluchtelingen het aanleren van de taal als een noodzaak voelt, omdat zij

- afgezonderd van de Nederlandse arbeiders, in gezellenhuizen leven;

- ook gedurende de arbeid meestal bij elkaar blijven; deze samenwerking is niet alleen voor de werkgever, maar ook voor de vluchteling materieel gunstig, omdat hij door de onderling bestaande werkmethodes vlugger en gemakkelijker werkt;

- zowel in de gezellenhuizen als op het werk steeds een tolk ter beschikking staat.

2) als Hongaarse Octoberrevolutie-vluchtelingen met speciale moeilijkheden te kampen hebben.

Anders dan oud-emigranten, verlieten zij hun land ondoordacht en overijld. Nadat zij - zelf overwegend arbeiders en boeren zijnde - in opstand waren gekomen tegen een z.g. socialistische regering van boeren en arbeiders.

Deze omstandigheden betekenen voor velen onder hen een zware geestelijke belasting.

Deze, meestal jongere mensen, spreken een taal, welke met geen andere Europese taal verwant is, terwijl zij - wederom anders dan bij oude emigranten - door hun opleiding geen enkel begrip van de andere Westeuropese talen hebben gekregen.

Opmerkelijk is echter, dat elders in Nederland een groot deel der vluchtelingen en ook in de mijnstreek circa 60 personen de taal wel goed hebben aangeleerd.

Dit duidt erop, dat de sub 2) genoemde moeilijkheden niet doorslaggevend zijn en het taalvermogen na circa 1½ jaar als symptoom voor de integratie mag worden aangemerkt.

In de mijnstreek blijft ter nadere verklaring de omstandigheid, dat meer dan 75% der Hongaarse mijnwerkers vrijwel geen vorderingen heeft gemaakt.

Wellicht is de veronderstelling gewettigd, dat voor deze mijnwerkers de obstakels te groot zijn geweest, dan dat zij deze op eigen kracht hebben kunnen overwinnen, zodat te hunnen behoeve nadere voorzieningen dienen te worden getroffen.

Punt 2. - Relaties met Nederlanders.

De moeilijkheden hiervoor genoemd met betrekking tot het aanleren van de taal, gelden a fortiori als beletsel voor het leggen van contacten met Nederlanders.

In de mijnstreek bestaan deze contacten dan ook slechts in zeer geringe mate. De Hongaarse mijnwerkers in de gezellenhuizen leven als het ware buiten de gewone maatschappij en hebben door hun werk en levensomstandigheden weinig mogelijkheden om met Nederlanders in aanraking te komen.

Ook hier mist men derhalve een der voorwaarden voor de integratie.

Punt 3. - De levens- e. o. wereldbeschouwing.

Hiervoor is als een der kenmerken van integratie genoemd: enig begrip van en inleving in het westerse cultuurpatroon.

Wat dit punt betreft, kan o. e. verzezen worden naar de uiteenzettingen van Pater Radanyi, die de nadruk legt op "datgene wat van

huis uit is meegebracht". De hierbedoelde uiteenzettingen behoeven enige toevoeging.

Onder de jeugd, die volkomen anti-religieus is opgevoed, is van een opbloei van de onderdrukte religieuze gevoelens geen sprake. Het vraagpunt voor de jongere vluchtelingen is: communisme of een andere levens- of wereldbeschouwing, welke dan ook.

Onder de geweldige druk van het communisme zijn alle bevolkingsgroepen: Christenen van verschillende kerken, Joden, Deïsten, Humanisten etc. door zuiver menselijke solidariteit in de weerstand tegen het communisme sterk met elkaar verbonden. Symptomatisch hiervoor is, dat - geheel onverwachts - bij de October-revolutie het sinds eeuwen in Hongarije bestaande anti-semitisme niet op de voorgrond is getreden.

Dit verbonden-zijn leeft in iedere vluchteling en hun aantal is - gelijk de revolutie heeft doen zien - enorm groot. Helaas staan zij volkomen los van elkaar, daar een zich organiseren praktisch onmogelijk is tengevolge van de geraffineerde terreur-methoden van de minderheid welke met steun van de bezettingstroepen de macht in handen heeft.

De vluchtelingen hebben dus twee goede principes meegebracht: een absoluut verwerpen van het communisme als levensbeschouwing omdat dit inhumain is en een behoefte aan solidariteit, aan echte menselijkheid.

Dit zijn gunstige factoren om de westerse levensbeschouwing te benaderen, deze te begrijpen en zich hieraan systematisch aan te passen.

Toen zij hier kwamen met de hiervoor geschetste instelling, werden zij echter ontvangen door een wereld, die voor hen volledig onbekend was en over het algemeen, althans voor Hongaren in de mijnstreek, onbekend is gebleven.

Zij werden ontvangen met de vraag tot welk kerkgenootschap zij behoorden en zij werden al naar gelang hun antwoord "gecatalogiseerd".

In het Westen heeft men echter niet geweten, dat deze, hier zoveel gewicht in de schaal leggende vraag, voor de vluchteling een absoluut "welfremde" vraag was. Zij zagen er in een poging om hun onderlinge solidariteit te doorbreken en deze "inmenging" wijzen zij af.

De vluchtelingen bezoeken buitenkerkelijke bijeenkomsten van de verschillende kerken, niet vanwege het behoren tot deze of gene kerk, maar op grond van bestaande vriendschappelijke verhoudingen in de groep.

De confrontatie met het op zuilen opgebouwde nederlandse maatschappelijke werk is een factor, welke in de gegeven situatie het integratieproces extra moeilijk maakt, en indien niet door samenwerking aangepast aan de noden van de vluchtelingen, een desintegrerende uitwerking kan hebben.

Op religieus terrein zullen slechts geestelijke verzorgers, toegerust met zeer veel begrip, opbouwend werk kunnen verrichten.

Punt 4. - Werk op het niveau van Nederlandse arbeiders.

In vergelijking met Nederlandse- of andere vreemdelingen-arbeiders zijn de werkmogelijkheden van de geënquêteerde Hongaarse groep bevredigend. Dit werd door de werkgevers bevestigd. Zelfs de vluchtelingen, wier gedrag buiten de mijn te wensen overlaat,

werken

werken over het algemeen goed.

Hier ligt een goed aanknopingspunt voor de integratie. Het werkterrein immers is de sector waar de vluchtelingen zich met hun mede-arbeiders ebenbürtig gevoelen, waar zij de mogelijkheid hebben zich te handhaven, omdat zij onder gelijke voorwaarden werken. De gunstige invloed van de arbeidsfactor zal kunnen worden vergroot door de Hongaarse mijnwerkers te betrekken in het beraad omtrent voorzieningen in het technische vlak, als ook over algemene onderwerpen, welke het terrein van de stands- en vakarbeiders raken.

Punt 5. - Het tot gelding brengen van de eigen persoonlijkheid.

Het is een psychologisch gegeven, dat de vluchteling, wat zijn persoonlijkheid betreft, in vergelijking met de burgers van het gastland - ondanks alle pogingen tot gelijk-berechtiging - in een minder gunstige situatie blijft verkeren. Niemand kan hem schadeloosstellen voor het eigene dat hij verloor. Daarom is het van te groter belang, dat hij in de elementair-menselijke sfeer zoveel mogelijk wordt geholpen.

a. Het stichten van een gezin.

De meeste vluchtelingen-mijnwerkers zijn ongehuwd en op een leeftijd, waarop men aan trouwen denkt. Dit is voor hen van nog meer betekenis dan voor diegenen, die niet onvrijwillig uit hun omgeving weggerukt zijn. De vluchtelingen lijden aan een nostalgie naar een eigen tehuis.

Wanneer de vluchteling gehuwd is, of reële mogelijkheden heeft om te trouwen, ware hij aan minimale huisvesting te helpen. Dit gebeurt momenteel niet. Er zijn zelfs nog gehuwden met kinderen, die geen woning hebben.

De verwachting dat men het gehele leven in gezellenhuizen moet doorbrengen, is fruikend voor de integratie.

De contacten welke Hongaarse mijnwerkers met de andere sekses hebben, beperken zich momenteel vrijwel tot serviersters en meisjes, die wegens armoede of door andere oorzaken de band met de eigen familie hebben losgemaakt.

Wanneer deze contacten tot een huwelijk leiden, hebben deze meisjes geen mogelijkheid om een oplossing voor het woningvraagstuk te vinden. Evenmin kunnen dit de enkele Hongaarse meisjes die bij Nederlandse families zijn ondergebracht.

Aandacht dient te worden geschonken aan de moeilijkheden van de vluchtelingen-mijnwerkers om in contact te komen met Nederlandse meisjes, die geestelijk en sociaal op hetzelfde niveau staan (vide het hiervoor onder punt 2 gestelde).

b. Vrije-tijdsbesteding.

Deze is aangepast aan de momenteel geldende levensomstandigheden. Gedurende de arbeidsweek wordt de vrije tijd overwegend in de gezellenhuizen doorgebracht.

De mensen komen van het werk, gaan naar hun kamer en kleden zich uit, ze slapen bijna onmiddellijk. Na een paar uur worden ze wakker, staan op, trekken trainingspak en gyna-schoenen aan en, naar ieders eigen voorkeur, gaan ze of buiten voetballen dan wel in de algemene lokaliteiten de radio beluisteren, naar de televisie kijken, pingpong- kaart- of schaakspelen. Ook wordt er in kleine groepen gediscussieerd.

In elk huis is een groep - niet zeer groot - die drinkt. Gewoontedrinkers zijn er niet veel. Er komen evenwel steeds outsiders die

op den duur afvallen of zelf aan de drank raken. De regelmatige drinkers veroorzaken weinig moeilijkheden.

Ze weten wat ze kunnen verdragen; wanneer ze er mee uitscheiden gaan ze naar hun kamers om uit te slapen. Gevaarlijker is het, wanneer deze mensen de kern van een groep drinkebroers gaan vormen, waarbij dan de andere, die "meelopen" en niet weten hoeveel ze kunnen verdragen, dronken worden en schandaal veroorzaken. Een bijzondere moeilijkheid vindt men in het feit, dat de meeste "meedrinkers" mensen zijn, die met een of ander probleem

kampen.

Het drinken zijn ze eigenlijk niet gewend, ze verdragen het niet en hun labiliteit wordt groter in plaats van, zoals ze hadden gehoopt, minder; daardoor gaat het snel bergaf.

Gedurende de weekenden komen de arbeiders naar huis, eten in een ogenblik, verkleden zich en verlaten ten spoedigste het huis. Waarheen? Naar een café, een sportwedstrijd, een of andere bijeenkomst, een uitstapje veelal naar België. Als regel is gedurende het weekend niemand in de gezellenhuizen. Uitspattingen, welke vooral in het begin voorkwamen, zijn er nu nog zeer zelden.

Wij zijn van mening, dat in de hiervoor beschreven vormen van vrije-tijdsbesteding, meerdere mogelijkheden liggen om betrokkenen in relatie tot Nederlanders te brengen.

Mensen, die graag onder elkaar discussiëren en zich met gezelschapsspelen vermaken, willen dit beslist ook met Nederlanders doen, indien de mogelijkheid en het gunstige klimaat ertoe aanwezig zijn.

c. Spaarzin.

Spaarzin is, tegen alle verwachting in, in grote mate aanwezig. Er zijn veel mijnwerkers, die ettelijke honderden guldens hebben gespaard, zelfs waren er ten tijde van het onderzoek enkele arbeiders met een bezit van bijna f.2000,-. Daarbij zijn zij behoorlijk gekleed en hebben allenaen bromfiets. Het blijkt derhalve dat deze mijnwerkers zich economisch kunnen handhaven.

De vraag is alleen - en deze vraag is van wezenlijk belang voor de integratie - waarvoor ze sparen. Om te trouwen, een vak te leren, een eigen woning te bemachtigen? Dit zouden positieve factoren zijn.

Stelt men deze vraag evenwel aan de betrokkenen, hetzij direct of indirect, dan is men of uiterst verbaasd en zegt: "om iets te hebben" of men zegt "ik wil niet als een bedelaar naar huis terugkeren".

Antwoordt men hierop, dat deze terugkeer toch op het ogenblik onmogelijk is, omdat de bevrijding van Hongarije totaal in het onzekere ligt, dan wordt gezegd dat men niet aan de revolutie heeft deelgenomen, dat hun niets zal overkomen en dat ze spoedig denken weg te gaan.

Dat, wat uit economisch oogpunt als positief aangemerkt mag worden, is ten aanzien van de integratie volkomen negatief.

Punt 6. - Hoe is de huidige situatie.

Wij hebben reeds beschreven wat er gedaan is en hoe de algemene toestand is.

Wij moeten ten eerste tot onze spijt vaststellen dat, afgezien van de arbeidsfactor en de verkregen inkomsten, de gestelde voorwaarden om een integratie van de kant van de vluchteling met

succes

succes te volbrengen niet aanwezig zijn.

De uiterst gebrekkige taalkennis na ca. 1½ jaar duidt op een psychisch obstakel, hetwelk - wanneer geen wijziging in de huidige situatie komt - niet meer wordt overwonnen.

Als symptoom betekent deze gebrekkige kennis, dat de betrokken vluchtelingen hun integratiepogingen hebben opgegeven. Deze tendens wordt versterkt door het spaarmotief: de voorbereiding van de repatriëring. Reeds zijn na het afsluiten van het onderzoek enige mensen gerepatriëerd, die, als spelende met deze gedachte in de tabellen staan geregistreerd.

Deze situatie is zeer te betreuren. Het is jammer voor de mensen. Zij keren terug naar levensomstandigheden, welke hun tot de vlucht noopten.

Zij keren terug uit het westen, alwaar zij de bevrijding verwachtten en deze niet kregen. Treurig en angstig gaan ze naar huis, enkel en alleen omdat ze hier geen "geestelijk tehuis" vonden en zij dit ten koste van alles willen hebben.

De toestand in het mijn-district is veel moeilijker dan elders in het land, hoewel de verdiensten er veel hoger zijn. Ook geeft het te denken dat, waar van de + 3000 Hongaarse vluchtelingen in Nederland, er circa 326 naar Hongarije zijn teruggekeerd (148 emigreerden naar andere westelijke staten (1.12.1957)) ongeveer de helft van de mijnwerkers verdween: 260 van de 500 mensen.

Hoewel men kan zeggen dat een deel hiervan (+ 40) in Nederland bleef en ander werk zocht en als men in aanmerking neemt dat velen zich als mijnwerker voordeden om vlugger uit Oostenrijk of uit de Nederlandse opvangcentra weg te komen, dan nog is het grote verschil niet verklaard. Het noodzaakt ons bijzondere aandacht te schenken aan de specifieke levensomstandigheden en moeilijkheden van de vluchtelingen-mijnwerkers.

Punt 7 - Hoe te helpen.

Na deze analyse komt de vraag of en hoe geholpen kan worden. Wij menen, dat hulp mogelijk is en hoewel laat, te laat is het nog niet.

Men moet goed inzien, dat hier weliswaar sprake is van integratie van groepen van mijnwerkers, maar dat deze integratie slechts kan worden gerealiseerd, wanneer iedere persoon **zich afzonderlijk aanpast.**

Niets zal men kunnen ondernemen zonder de mijnen, die eigenaren en exploitanten van de gezellenhuizen zijn. Zonder de mijnen kunnen geen taalcursussen worden gegeven, kunnen medewerkers op levensbeschouwelijke basis geen contact leggen, kan de vrijetijdsbesteding niet worden georganiseerd.

Het bezwaar is geopperd, dat het voor de mijnen moeilijk is om de vluchtelingen-mijnwerkers anders te behandelen dan andere vreemdelingen.

Echter bedacht moet worden, dat de Hongaarse revolutie-vluchtelingen niet op één lijn gesteld mogen worden met de arbeiders van andere nationaliteiten, omdat eerstgenoemden, anders dan de overige vluchtelingen-arbeiders, genoodzaakt zijn zich in de Nederlandse samenleving te integreren. Dit is de ratio voor het treffen van bijzondere voorzieningen voor de vluchtelingen onder de mijnwerkers.

Op de voorgrond moet hier echter worden gesteld, dat het om vluchtelingen gaat, die zoals hiervoor is gesteld, in zoveel moeilijker

omstandigheden

omstandigheden leven dan de andere mijnwerkers van vreemde nationaliteit.

Het gaat om het geestelijk en lichamelijk welzijn van deze mensen en het voorkomen van repatriëring uit wanhoop en van psychische afwijkingen.

Wij stellen het volgende voor:

- ter bevordering van de kennis van de Nederlandse taal.

Goed georganiseerde taalcursussen volgens de methodiek van het "spelend leren". Als de leider een behoorlijke dosis humor en fantasie bezit, zal hij op snelle wijze de mensen niet alleen de taal bijbrengen, maar ze ook nader tot de Nederlanders weten te brengen. Als de een over de ander kan lachen zonder dat hij uitgelachen wordt, is de slag reeds half gewonnen.

- voor het leggen van contacten met Nederlanders.

Het vormen van kleine groepen van Hongaren en Nederlanders (3 - 3) die met elkaar over van alles kunnen spreken. Men moet goed bedenken, dat de Hongaren in Nederland innerlijk zeer veel opnieuw moeten verwerken. Als mensen, die alles kwijt zijn geraakt, hebben zij de behoefte ook te spreken over problemen die de existentie zelf raken.

Men moet derhalve onder de Nederlanders diegenen uitzoeken, die geïnteresseerd zijn in veelzijdige discussies. Op deze wijze zijn veel misverstanden uit de weg te ruimen. De deelnemers aan dergelijke discussiegroepen zouden zich moeten verplichten tenminste 10 maal aanwezig te zijn, daar de eerste 4 - 6 gesprekken in de regel moeizaam verlopen. Daarna eerst komt het gesprek op gang en loont het zelfs deze discussies openbaar te houden en meerdere groepen te vormen.

- voor het begrijpen van het Westeuropese cultuurpatroon.

Het is wenselijk algemene (buitenkerkelijke) samenkomsten te organiseren, alwaar levensbeschouwelijke vraagstukken worden behandeld en waarbij ook de geestelijke verzorgers aanwezig zijn. Hiervoor moet men kleine groepen hebben, waar men zowel met de groep als met de personen individueel kan spreken.

- om de gunstige invloed van de arbeidsfactor nog meer tot zijn recht te doen komen.

Voor het bespreken van de sociale vraagstukken ware een team van vertegenwoordigers van de Nederlandse vakorganisaties te vormen, die als discussiegroep in gesprek treedt met belangstellende Hongaarse arbeiders.

- om de ontwikkeling van de persoonlijkheid van de Hongaarse vluchteling meerdere mogelijkheden te bieden.

a) de huisvesting.

In Hongarije zijn de gezinnen in het algemeen betrekkelijk klein (2 à 3 kinderen). Er worden ook minder eisen aan de woonruimte gesteld. Wanneer men de beschikking heeft over een woonkeuken, twee slaapkamertjes en een eenvoudige sanitaire voorziening, is men tevreden.

Het woningvraagstuk van de trouwlustigen onder de 204 Hongaarse vluchtelingen-mijnwerkers-vrijgezellen zou voor het grootste deel zijn opgelost, wanneer bijv. een dertigtal van de hiervoor beschreven woon-eenheden in enkele combinaties zou worden gebouwd. Dit zou zeer economisch kunnen geschieden. De e wooncombinaties zouden in de verdere toekomst als doorgangshuizen voor Nederlandse jonggehuwden kunnen dienen.

b) de vrije-tijdsbesteding.

Enige organisatie van de vrije tijdsbesteding is gewenst, mede om

deze

dese te kunnen benutten voor het leggen van contacten met Nederlanders (indoor-training, onderlinge sportwedstrijden: schaak- en bridgecompetities, effectieve introductie in Nederlandse sportclubs) excursies naar culturele- en economisch waardevolle centra.

c) het sparen.

Wanneer voorzieningen als hiervoor genoemd, worden getroffen, zal het sparen als vanzelf een meer positieve gerichtheid verkrijgen.

Het bepalen van het beleid voor de uitwerking van deze voorstellen is de taak van de Commissie Hongaarse Vluchtelingen in de Mijnstreek.

Voor de uitvoering van het werk ware voorshands gedurende een periode van zes maanden een team van twee functionarissen aan te trekken en wel een Hongaars sprekende en een Nederlander als sport- en spelleider.

De Hongaars (en Nederlands) sprekende kan de raadgever zijn in persoonlijke moeilijkheden, de taalcursus verzorgen en voorts de sport- en spelleider, die mede als public-relation-officer optreedt, assisteren.

Het team zal intensief moeten samenwerken met de huismeesters en de tolken.

's Gravenhage, 2 Mei 1958.

437448

div.

Hongaren te Vlaardingen.

LITGEBOEKT

31 MRT 1958
Stadhoudersplaatsen 25

In antwoord op Uw schrijven dd. 29 januari 1958 no. 69/58, betreffende de op 28 januari 1958 in de gemeente Vlaardingen verblijvende Hongaren, heb ik de eer U het volgende te berichten.

De Hongaren

zijn a.g. transport-vluchtelingen, die korte tijd na de Hongaarse revolutie in ons land werden toegelaten. Deze vluchtelingen werden door de Rijksoverheid aan de hand van een vragenlijst summier verhoord, waarvan de resultaten bij mijn Dienst nader werden bestudeerd. Een fotocopie van de rapporten van deze summier verhoren moge ik U hierbij doen toekomen.

Een uitgebreid verhoor vond plaats ten aanzien van de tot deze categorie behorende Hongaren:

Ik neem mij voor het resultaat van de op deze personen betrekking hebbende uitgebreide verhoren U ten spoedigste te doen toekomen.

de Heer Commissaris van
Gemeentepolitie
te

VLAARDINGEN.

Gaarne zie ik hetgeen Uwerzijds bekend mocht zijn
betreffende genoemde Hongaren, voorzover dit aanvullende
gegevens zijn, tegemoet.

HET HOOFD VAN DE DIENST,
Namens deze,

124

RAPPORT VAN CS ^I

Betr. : Hongaarse lectuur in internaat voor Hongaren te Apeldoorn.

CS ontving van Justitie (Hoofd Vreemdelingen Zaken en Grensbewaking) bijgaande exemplaren van het Hongaarse blad "Képes Nyelvmester", welke bij Justitie waren ingeleverd door Mr. , directeur van het Bureau van de Ned. Federatie voor Vluchtelingen-hulp te Den Haag.

Het blad zou afkomstig zijn van het internaat voor Hongaarse jongeren te Apeldoorn.

Bij nadere bestudering bleek, dat "Képes Nyelvmester" een in Hongarije uitgegeven blad voor middelbare scholieren is, bedoeld als stimulans voor de studie van de Franse- en Russische taal.

Een politieke inhoud werd niet geconstateerd, hoewel het blad - uiteraard - in het teken staat van de communistische schoolopvoeding.

CS I/20-5-1958

ACDI	452197
Dupl.	— d —
DAT.	22 MEI 1958

J. van der Vliet

RAPPORT VAN B

AAK HJ (JVL)

No. : 61508

Betr. : Communistische propaganda in internaat voor
Hongaarse jongens te Apeldoorn.

Typ. : V

501 421/24

De:	/
DAT.	17 JAN 1957
Bij:	/

Op 26-11-1957 werd van het
volgende bericht (gedateerd 11-11-1957) ontvangen.

In Apeldoorn w. Pymontlaan 12, is een internaat
voor Hongaarse jongens gevestigd.

In dit internaat zouden drie, niet met name ge-
noemde Hongaarse jongens van 17.10 en 23 jaar, com-
munistische propaganda voeren. Zij zouden de andere
Hongaarse jongens bedreigen met bestraffing van hun
ouders in Hongarije.

coll.: ✓

RAPPORT van C.

Betr.: Hongaarse vluchtelingen.

ACD/ 413 838
Exp. <i>d</i>
AT. - 2 AUG. 1957

Van Justitie werd vernomen dat het aantal
Hongaarse vluchtelingen per 1-7-'57 h.t.l. 2975 bedroeg.

CVL I
29-7-'57.

28 juni 1957

RAPPORT VAN HE

AAN EC (CVL)

No. : 53625

Betr. : Hongaarse vluchtelingen in Maastricht.

CDI 400743
AT. - 1 JULI 1957
144(24)

Op 13 juni 1957 werd van vernomen, dat in Maastricht in totaal 51 Hongaarse vluchtelingen vertoeven, waaronder 9 gezinnen (totaal 31 personen) en de rest vrijgezellen.

Bovendien studeren bij de Jezuiten 3 Hongaarse Seminaristen.

Col.: *[handwritten mark]*

RIJKSPOLITIE

Groep: Krimpen a.d. IJssel.

COMMANDANT
*****

No. 254 - C.5/'57 .

Onderwerp: Gedrag Hongaarse
vluchtelingen.

Krimpen a.d. IJssel, 11 Juni 1957
Notteboomweg 58
Telefoon K.1895-300.

In verband met geruchten over het misdadig karakter van een tweetal, in de gemeente Krimpen aan den IJssel verblijfhoudende Hongaarse vluchtelingen, heb ik, Adjudant-Groepscommandant der Rijkspolitie te Krimpen aan den IJssel, door de Wachtmeester der Rijkspolitie 1e klasse, behorende tot de mij onderhebbende groep, een nader onderzoek laten instellen, waarbij het volgende werd gerapporteerd:

de heer Procureur-Generaal
Fungerend Directeur van Politie
te
's- G H A V E N H A G E .
*****

MOEILIKHEDEN VAN HONGAARSE VLUCHTELINGEN IN NEDERLAND

Voor een bijeenkomst van het Comité Hulpverlening Hongarije sprak vrijdagavond 5 april, in de bovenzaal van Dominicaan te Maastricht mevrouw
 , Hongaarse van geboorte en oud-maatschappelijk werkster, over het onderwerp: Karakteristieken van het Hongaarse volk en de bijzondere aanpassings-moeilijkheden van de Hongaarse vluchtelingen in Nederland.

Spreekster onderscheidde bij de vluchtelingen in Nederland eigenlijk drie categorieën:

1. de groep Hongaren, die bewust vluchtten uit hun vaderland als politiek-vervolgden van het regime.
2. een deel, dat minder bewust de wijk nam in een algemeen angstgevoel; deze mensen zijn dus zonder bepaalde redenen gevlucht.
3. een categorie, welke in vrijheidsdrang en avonturenzin deze gelegenheid aangreep om wijdere horizons op te zoeken.

Vele van de, vooral jonge, mensen uit Hongarije, die de kans ^{namen} om volstrekt onbekende landen buiten hun vaderland te zien, hebben deze kennismaking ondergaan in een wel heel snel tempo en daarbij in een soms dramatische sfeer. Zij hebben er zich geen, of onvoldoende, rekenschap van gegeven, dat zij met hun Hongaarse taal volkomen vreemd stonden in het buitenland, dat zij zelfs in een beklemmend isolement zouden geraken en ook overigens door volstreekte onbekendheid met de wereld buiten hun vaderland, volkomen vreemd kwamen te staan in en tegenover hun nieuwe omgeving.

VELE INNERLIJKE ONZEKERHEDEN

In de Nederlandse opvangcentra heeft men deze innerlijke onzekerheden bij de Hongaren leren kennen: er waren vele spanningen, in eigen kring, maar evenzeer tegenover de omgeving.

Omgeving. De Hongaren vonden in de nieuwe omgeving voor hen totaal vreemde mensen, andere levenstoestanden, andere gewoonten en maatschappelijke verhoudingen. Is het niet begrijpelijk, dat zij - niettegenstaande zij de slavernij van hun ~~geknechte~~ vaderland ontvluchtten, hier een verlies aan veiligheid en geborgenheid gaan voelen ondanks het feit, van de maatschappelijke en persoonlijke vrijheid, welke ze hier genieten!

Zij konden praktisch anderen van die gevoelens van onzekerheid geen deelgenoot maken; alleen maar hun eigen landgenoten. De Hongaarse vluchteling is zijn schroom en angstvallige geslotenheid niet kwijt geraakt tegenover andere Hongaren, omdat in de laatste tien jaar in eigen land, waar overal het gevaar, de vervolging en deportatie dreigden, geen openhartigheid meer hebben gekend. Bovendien is de Hongaar, veel meer dan bv. de doorsnee-Nederlander, individualist.

Deze onzekerheid en de beklemming om het onbestemde van hun toekomst hebben de vaak hoog-gespannen illusies omtrent het vrije westen - dat ze zich als een paradijs van persoonlijke zelfstandigheid, vrede, welvaart en verbroedering hebben voorgesteld - bij de Hongaren verstoord. Ze zijn klaarblijkelijk in deze verwachtingen over het westen wat teleurgesteld.

Daar komt bij, dat aan de Hongaren tijdens hun reis naar het land van be-

stemming door begeleiders - in een goed bedoeld optimisme - gouden be-
gen voor de toekomst werden voorgespiegeld. Mevrouw Von Poeschl haalde
hiervoor een typerend voorbeeld aan: een jonge Hongaarse zweefvlieger
kreeg te horen, dat hij best bij de K.L.M. als piloot te werk zou kunnen
komen. Dat werd natuurlijk voor deze Hongaar, toen hij in Nederland arrive-
eerde, een bittere teleurstelling !... Dergelijke gevallen staan echt
niet op zich zelf....

Er was een diep wantrouwen van deze Hongaren, slachtoffers van een
jarenlange terreur en beklemming ó van persoonlijke onvrijheid (zelfs
tegenover hun allernaaste omgeving), waardoor geweldige innerlijke span-
ningen ontstonden. En zeker de eerste tijd kunnen zij deze druk niet af-
reageren in een vertrouwelijk gesprek ! Zij konden zelfs niet aanvaarden
dat het objectief goede van wat zij om zich heen zagen, ook voor hen be-
reikbaar was en door hen aanvaard kon worden. Zij maten alles af naar
zij in eigen vaderland gezien en ondervonden hadden.

Niet alleen de meer eenvoudigen onder de Hongaren kampen met deze inn-
lijke conflicten en spanningen, ook de meer intellectuelen onder hen za-
met moeilijkheden. Zij konden bv. niet aanvaarden, dat ze niet onmiddell-
lijk in Nederland werden geplaatst in leidende posities, zoals ze die in
Hongarije zouden kunnen bezetten, al gaf dit vaderland hun daartoe geen
kans. Was het wonder, dat een aantal Hongaren dit onverwachte wantrou-
den, dat het hen verbitterde en ongedurig maakte ?.....

Toch dankbaar, Niettemin zijn de Hongaren, impulsief als ze zijn, mi-
uiterst dankbaar om de geboden gastvrijheid, welke ze toch wel diep aan-
voelen. Maar, nuchter beredeneerd, zijn er toch ook wel remmingen in de
dankbaarheid.

Hongaarse dankbrieven bv., welke mevrouw , na haar hulp in
Nederlandse opvangcentra, heeft ontvangen, getuigen daarvan duidelijk.
De Hongaren moeten betrokken kunnen worden in een snelle aanpassing in
Nederland, misschien niet zozeer op de eerste plaats maatschappelijk, ó
toch innerlijk, met een voor Nederlanders en Hongaren wederzijds begrip
voor elkaars moeilijkheden.

BELANGRIJKE TAAK VOOR HONGAARSE TOLKEN

Mevrouw wees op de zeer belangrijke rol, welke de Hongaar-
se tolken bij de contacten met hun gevluchte landgenoten kunnen vervul-
len. De meeste Hongaarse tolken, die al een aantal jaren hier te lande
verbleven, in ieder geval al geruime tijd niet meer in Hongarije zijn ge-
weest, staan vreemd tegenover de gang van zaken gedurende de laatste ja-
ren in Hongarije. Zij kennen niet, of onvoldoende, de sfeer van onzeker-
heid en verdachtmakingen van de Hongaren, de sociale en economische toe-
standen, de troebele politieke sfeer van politie-toezicht en vreemde t-
reur, en alle omstandigheden welke niet alleen het openbare leven, maar
ook de gezinssfeer ongunstig beïnvloeden. De fijnheden en nieuwere nuan-
ces van de Hongaarse taal, de spontane en impulsieve natuur van hun lan-
genoten, zijn deze tolken wat vreemd geworden. Daarom moeten de tolken
de vluchtelingen tot een vertrouwd uiten van hun gedachten en gevoe-
lens laten komen, zonder te veel in een argwanend-makend vraag- en ant-
wóórden-spel terecht te komen. Mevrouw wees erop, dat de
techniek van het als tolk optreden gewijzigd moet worden zodanig, dat de
tolken en Hongaren meer ongestoord met elkaar kunnen spreken, en dat h-
niet wordt een telkens onderbreken voor vertalingen van alles wat geze-
werd. Dat breekt de gedachten-gang af, dat maakt de Hongaren schuw, omdat
die onderbrekingen hen te veel doen terugdenken aan politieke verhoren
Russische terreurmethoden enz.

FAMILIE- EN GEZINS-LEVEN

Een ander aspekt in de positie der Hongaarse vluchtelingen betreft gezins- en familie-leven. Niet alleen, dat het leven in een geheel vreemd land voor de Hongaarse gezinnen zware problemen van noodzakelijke inspanning meebrengt, ook de verhouding man-vrouw-kinderen heeft een plotselinge en zeer ingrijpende wijziging ondergaan, tenminste in heel veel gevallen.

Mevrouw wees hierbij op de zeer belangrijke omstandigheid dat het echtelijk leven in Hongarije een met het doorsnee-Nederlands gezin verschillend karakter vertoont. In Hongarije was 't onder het jarenlang communistisch regime bijna regel, dat man en vrouw ieder hun eigen leven leidden, ieder in een eigen baan op fabriek of kantoor werkten. Betreffende weinig leefden deze echtelieden bij elkaar, en het mag bijna verwonderden, dat er uit deze echtverbintenissen nog kinderen voortkwamen.

Bovendien is het aangaan van een echtverbintenis in het communistische Hongarije, met zijn gemakkelijke mogelijkheden van echtscheiding, een vrij penvlakkige kwestie, waartoe men heel gemakkelijk kan komen en, weer even gemakkelijk kan afkomen. Heel anders dan in de meeste westerse landen.

In Nederland hebben deze Hongaarse echtparen zich noodgedwongen aanpassen aan de Nederlandse zeden van het gezinsleven: de man is kostwinner van het gezin en slechts in zeer bepaalde gevallen zal ook de vrouw in betrekking gaan. Gevolg van een en ander is, dat al jaren lang getrouwde echtelieden elkaar nu pas door het dagelijks samen zijn werkelijk leren kennen. Ook dit brengt ernstige spanningen mede, welke de Hongaarse vluchtelingen moeten doorstaan. Deze spanningen zullen zelfs in Nederland ontstaan, want ~~veel~~ ^{veel} van deze vluchtelingen, die naar op de vlucht of tijdens het transport naar ons land leerden kennen zijn al ~~niet~~ getrouwd of hebben het voornemen daartoe.

Moelijkheden van meer materiele aard vormen de onoordeelkundige besteding van de inkomsten. De mensen weten deze eerste maanden met hun normale verdiensten in Nederland ~~geen~~ doelmatige raad.

Men dient echter, aldus mevrouw, hierbij in het oog te houden, dat deze mensen tot de verrassende ontdekking zijn gekomen, dat zij in dit land praktisch alles kunnen kopen, wat in Hongarije onbereikbaar was, of alleen in distributie, en dan nog slechts mondjesmaat of na lang in wacht-rijen staan, duur gekocht kon worden.

Men moet er begrip voor hebben, dat deze mensen na vele jaren geen gelegenheid te hebben gehad, nu aan het kopen sloegen, en dat dan dikwijls wel ondoordacht deden. Vooral de Hongaarse vrouwen bleken uiterst kooplustig !...

Maar, aldus mevrouw, zijn wij zelf daar geheel vrij van? veel onbruikbare dingen kopen wij bv. op vacantiereizen?

Een typisch staaltje noemde mevrouw, dat een oud vrouwtje dat nooit van haar leven gerookt had, in Nederland een dure aansteker kocht alleen om het genoegen van het bezit van zo'n blinkend apparaat.

Laten we begrijpend staan voor dit in onze ogen kinderlijk lijkend er maar-op-los-kopen en dit onverstandig besteden van het toch moeizaam diende geld. De Hongaarse gezinnen zullen in de naaste toekomst komen voor vrij grote uitgaven van aankoop van garderobe, meubilair en ander rechtstreekse levensbehoeften. Verstandige raad en bijstand, maar ook materiele steun, zullen dan hard nodig blijken.

AFWIJKENDE LEVENSGEWOONTEN

Het is begrijpelijk, dat de Hongaren, vooral de Hongaarse gezinnen, i

4.

hun nieuwe omgeving niet ineens de traditionele levensgewoonten van hun vaderland kunnen opgeven.

Het "Hollandse" eten bv. is heel anders dan het Hongaarse... De Hongaarse huisvrouw stelt er een eer in bv. zelf haar lekkernijen te bakken en heeft er tot nu toe nooit ^{aan}gedacht zoetigheden van een banketbakker te betrekken. Ze maakte haar gebak zelf, in een eigen oven. Zulke oven-ap-raten ontbreken uiteraard in de meeste Nederlandse huizen. Dat is een gemis, dat bv. voor Hongaarse huisvrouwen heel zwaar weegt, zó zelfs, dat het hier en daar tot dramatische spanningen leidde, welke de emmer van teleurstelling deed overlopen en ^{het} catastrophale besluit ~~soms~~ to gevolg had om naar het vaderland terug te gaan! Kleinigheden, maar die soms zeer ernstige gevolgen kan hebben.

De levensgewoonten van elke dag: begroeten van kennissen met spontane zoenerijen, tafelgewoonten (geen gebruik van mes en vork bij broodmaaltij-keuze van spijzen, o.i. overdadige gastvrijheid van bezoekers, de viering niet van verjaardagen (onbeleefd daaraan te worden herinnerd!) maar na feesten, het zijn allemaal op zich wel kleinigheden, maar allemaal same-vormen ze toch een complex, waarvan de Hongaren voelen, dat ~~we~~ daarin ten overstaan van Nederland geïsoleerd en vreemd staan, en die hen ~~ook~~ beklemmen, dus wederom innerlijke spanningen veroorzaken.

Daar komt nog bij. Het heel andere inzicht, dat de Hongaren hebben om trent het gezinsinkomen: terwijl dit voor de Nederlandse sociale en fiscale wetgeving weldegelijk geldt, is het gezinsinkomen voor Hongaren ee vreemd begrip. Verdienende kinderen in ~~een~~ Hongaars gezin behouden en besteden het door he, zelf verdiende geld en zelfs een verdienende vrouw besteedt haar eigen inkomen zelfstandig.

Sommige Nederlandse feesten als bv. de Sinterklaasviering zijn aan de Hongaren vreemd. De op zich begrijpelijke, vriendelijke bedoeling van de Nederlanders om de pas aangekomen Hongaren te verrassen met St. Nicolaas heeft ergens, waar mevrouw ~~het~~ meemaakte, een merkwaardige in zich bijna dramatische reactie bij de Hongaren gehad.

Na een St. Nicolaasbezoek, dat voor Hongaarse kinderen en hun ouders was georganiseerd, bleken de onwetendheid en argwaan der Hongaren hun ~~papant~~ te spelen. Na veel aarzeling informeerden de Hongaren, of dit al een speciale camouflage van de geheime Nederlandse politie was!... ~~dat~~ E dit alles alleen, omdat de goede Sint met de beste bedoelingen naar ervringen, verlangens en wensen in de gezinnen had geïnformeerd, en ~~xx~~ in "wijsheid en alwetendheid" vermaningen had uitgedeeld, welke voor de Hongaren een beangstigend dringen in het familieleven betekende en analo-gieën aan de angstwekkende Hongaarse familiedossiers opwekte.

In deze zelfde sektor schikte mevrouw ~~de~~ onberedeneerde angst der Hongaren voor het zakelijk werkend politie-apparaat. Zij had g de resultaten van vertrouwen bereikt, zodra de politie - op haar verzo bij de noodzakelijke bemiddeling t.a.v. vestigings-vergunningen e.d. gemoe delijk te werk ging. Mevr. ~~adviseerde~~ dan ook om bezoeken aan politiebureaux steeds in gezelschap van tolken te doen afleggen.

EEN ANDER GELOOFSLEVEN

De Hongaarse vluchtelingen komen uit een land, dat - niettegenstaand een jarenlang communistisch regime - in diepste wezen toch nog overwe-gend katholiek is. Hun geloof beleven de Hongaarse katholieken echter het algemeen op een heel andere, en zeker minder-uiterlijke, wijze dan d westerse katholieken. Zij voelen zich minder gebonden aan de kerkelijke wetten van Rome, doch zijn in hun hart toch wel ~~gevoelig~~

Zij zullen heel gemakkelijk hun geloofs~~sinen~~-voorschriften bv. van de

5.
verplichte zondagsviering verzuimen. Maar het is niet ongewoon, dat deze zelfde mensen een rozenkrans onder hun kleren om de hals dragen, en dat zij het gemis ervan zouden beschouwen als een wezenlijk verlies van hun geloof en hun godsvertrouwen.

Het praktiserend kathoïscisme van het westen is voor de meeste Hongaren dan ook een onbekend begrip. ~~gewoon~~ De zeer impulsieve menselijkheid leidt bij deze mensen tot spontane reacties in hun betrekkingen tot hun naasten, ook op sexueel gebied.

Mevrouw waarschuwde er dan ook voor de Hongaren om deze mentaliteit niet te hard te vallen, maar hen met geduld en omzichtigheid op deze punten te benaderen.

Het bezoek van een priester bij Hongaren-thuis wekt nu ook nog merkwaardigerwijze hier en daar angstreacties, want in Hongarije was het bij onvermijdelijk gevolg van het bezoek van een priester: politie-bemoeïing verhooren, veroordeling en deportatie.....

Het huwelijk in Hongarije is, zoals reeds eerder werd opgemerkt, een gemakkelijk te ontbinden band geweest. Bij de Hongaarse vluchtelingen is er dan ook een vrij grote categorie van gescheidenen, óók onder katholieke. Een en ander is verklaarbaar, als men beseft dat in Hongarije een huwelijk heel gemakkelijk gesloten kon worden, en ook werd, al was het alleen maar uit de menselijke drang naar liefde en naar begrip van een ander. Niet alleen spreekt het individualistische in het karakter van de Hongaren uit de gemakkelijke van het sluiten en van het ontbinden van een huwelijk maar ook in het verenigingsleven speelt deze karaktertrek een

ONDERLINGE CONTACTEN

Van nature voelt de Hongaar niet veel voor het verenigingsleven: dit afwijzend staan is nog sterker geworden bij het streven van het collectivisme in het wommunistisch machtssysteem, hetgeen de traditionele Hongaar afkerig heeft gemaakt van bijna elke vorm van verenigen.

Het middel van Hongaarse contactavonden dient daarom met de nodige omzichtigheid te worden gehanteerd. Deze bijeenkomsten zullen, na het eerste nieuwtje van even vrijkomen uit het isolement, spoedig op een teleurstelling uitdraaien voor de Nederlandse verzorgers, temeer, daar de Hongaarse vluchtelingen, die elkaar ten hoogste slechts oppervlakkig kennen, argwanend ten opzichte van elkaar blijven, bevreesd dat onder hen een communistische spion schuilt. De algemene indruk is, dat de Hongaarse vluchtelingen na elf jaar van communistische terreur, bepaaldelijk een hekel aan het organisatieleven hebben, o.a, omdat dat hen in een groot aantal bij elkaar brengt.

Instuif-gelegenheden achtte mevrouw een meer doelmatig middel, omdat speciaal de jonge Hongaren hiermede uit hun isolement kunnen geraken in een contact, met Nederlandse jonge mensen. Dat acht spreekt een voortreffelijk middel tot aanpassing.

Ook in de bedrijven zullen Hongaren in het dagelijks contact met de medewerkers gelegenheid krijgen zich bewust te worden van hun menselijkheid en hun capaciteiten. Hier zullen de bedrijven en de mede-arbeiders echt geschikte sfeer moeten scheppen voor een doelmatige, geleidelijke aanpassing van de Hongaren in hun nieuwe vaderland.

Het jeugdvragestuk bij de Hongaren heeft nog een speciaal probleem, dat bijzondere aandacht vraagt: Hongaarse jongelui van 15 en 16 jaar zijn geestelijk praktisch al volwassen. Het politieke leven en de zeer vrije, sexuele opvattingen in het maatschappelijk verkeer van communistisch Ho

garije hebben die jongens en meisjes al op jonge leeftijd met de hardheid op de genoemde levensgebieden in aanraking gebracht en hen vroegtijdig gerijpt.

JEUGD EN BEDRIJF

De jonge Hongaren zullen in het Nederlands bedrijfsleven met gunstig gevolg een goede en menselijk-gerichte leiding ongetwijfeld graag volgen. Dat is een verhouding van liefdevolle menselijkheid, welke zij tot nu toe volkomen ontbeerden. Het opnemen van deze jeugdige werknemers in het Nederlandse leerlingenstelsel is eveneens, volgens mevrouw een bijzonder geëigend middel om de jonge Hongaren op hun gemak te stellen, en hen vele geheel nieuwe bedrijfsvormen te doen kennen en waarderen. De Hongaren zullen dan heel wat vlotter assimileren in het Nederlandse produktieproces, waarin ze immers hartelijk zijn opgenomen?

Want dit opgaan in het Nederlandse bedrijfsleven zal voor een groot aantal jonge Hongaren lang niet zonder moeite verlopen.

Voor al het loonstelsel in onze vaderlandse industrie berust op een voor de jonge Hongaren onbekend stelsel. In Hongarije was het loon van een vrouwelijke werknemer even hoog als dat van haar mannelijke collega, uitte aard in gelijkwaardige arbeid en dan in de laagste loonklasse, waarin de mensen voor negentig procent waren geplaatst.

In Hongarije geldt ook, zoals in de gedachtenwisseling ter vergadering werd benadrukt, het systeem van het "loon-naar-prestatie", hetgeen tot gevolg ~~heeft~~ heeft, dat de jonge, volwaardige arbeiders de hoogste lonen ontvangen. Dat in Nederland een sociaal gerichte loonschaal wordt toegepast waarbij o.a. het aantal dienstjaren en het gezin als factoren in de loonvaststelling gelden, is voor de Hongaren een verrassende omstandigheid, welke aanvankelijk zelfs beroering en verontwaardiging wekten.

Daarnaast echter is het voor de Hongaren ook een winst te weten - en velen beginnen dat in te zien - dat het westen een behoorlijk aantal gedifferentieerde mogelijkheden van werkzaamheden biedt voor de werkwilligen, waarbij speciale talenten ook bijzondere kansen krijgen. In Hongarije was er bv. voor intellectuelen slechts keuze tussen ingenieurswerk of het ~~van~~ officiersberoep.....

ONTSPANNING EN SPORT

De vriendschap tussen jonge Hongaren en Nederlandse jongelui zal in de toekomst kunnen en moeten groeien. De vroegere jarenlange systematische doorgevoerde haat ten opzichte van alles wat buiten het communistisch stelsel stond en ten aanzien van het westen en zijn ~~ideologieën~~ ideologieën, zal dan langzaam maar zeker bij de Hongaren in Nederland verdwijnen.

Sport zal een goed contactmiddel kunnen worden en voor velen ook een weldadige ontspanning vormen: maar alleen sport, welke geregelde inspanning en training van geest en lichaam vraagt, bevredigen de Hongaren: het is een ~~resultaat~~ resultaat van hun communistisch gerichte jeugtopvoeding.

Mevrouw concludeerde, dat de Hongaren in Nederland ^{zich} de ons vertrouwde begrippen van vrijheid en democratie ~~zich~~ nog moeten eigen maken. Zij vroeg begrip en geduld voor haar landgenoten. Het assimileren der Hongaren zal een zeer lang proces zijn...: „Geef hun de gelegenheid op hun wijze ~~na~~ burgers van ons vaderland te worden!“....

Bij de gedachtenwisseling werd nog beklemtoond, hoe bij groepen jonge, zelfstandige Hongaren in gezellenhuizen (Sittard) het verlangen bestaat naar contacten met het Nederlands gezinsleven en Nederlandse meisjes. De algemene klacht was, dat het gezinsleven hier te lande, speciaal in

kleinere plaatsen, vrij gesloten is, dat er eensdeels wanbegripen be-
staan over Hongaren (veel spelende zigeuners?), anderzijds gerechtvaard-
twijfels rijzen aan de eerbare bedoelingen van vele warmbloedige Hongaren.
Pogingen om deze jonge Hongaren op Nederlandse dansavonden te introdu-
ceren, en ^{dan} onder zeker toezicht (instuifavonden) vrije contacten mogelijk
maken en te bevorderen, werden door mevrouw eveneens zeer
toegejuicht.

++

++   ++

Voor Maastricht is als contactpunt van de Federatie Hongaarse Vlucht-
lingenhulp in Nederland aangewezen mevrouw sprak, werd

De bijeenkomst te Maastricht, waarop mevrouw sprak, werd
bijgewoond behalve door enkele maatschappelijke werkers (sters), ook door
verschillende in Nederland ~~reeds~~ reeds langer verblijvende Hongaren-
origine, alsmede door enkele als Hongaarse tolk optredende personen.

-o-o-o-o-o-o-o-

Overzicht der arbeidsbemiddeling van Hongaarse vluchtelingen van 14 November 1956 t/m 19 Januari 1957 (MANNEN).

PROVINCIES	INSCHRIJ- VINGEN	PLAATSINGEN	WEL HUISV. GEEN WERK- KRING	OVERIGE INGESCHR.	WERKGEVERS- AANVRAGEN PER 19 JAN.
Groningen	2	2	-	-	31
Friesland	59	19	7	33	84
Drente	-	-	-	-	27
Overijssel	145	69	20	56	906
Gelderland	464	357	66	41	677
Utrecht	96	62	10	24	885
Noordholland	391	350	15	26	1946
Zuidholland	74	64	3	7	2382 <i>Perthuisland</i>
Zeeland	253	239	11	3	56
Noordbrabant	439	397	25	17	911
Limburg	61	20	14	27	571
Nederland	1984	1579	171	234	8496
Totaal mannen en vrouwen	2310	1758	232	320	11235

Z.O.Z.

5/20

Overzicht der arbeidsbemiddeling van Hongaarse vluchtelingen van 14 November 1956 t/m 19 Januari 1957 (VROUWEN).

PROVINCIES	INSCHRIJ- VINGEN	PLAATSINGEN	WEL HUISV. GEEN WERK- KRING	OVERIGE INGESCHR.	WERKGEVERS- AANVRAGEN PER 19 JAN.
Groningen	1	-	-	1	46
Friesland	34	2	4	28	44
Drente	-	-	-	-	12
Overijssel	44	12	14	18	643
Gelderland	130	86	32	12	364
Utrecht	17	11	1	5	101
Noordholland	56	43	2	11	822
Zuidholland	22	16	2	4	466
Zeeland	3	-	1	2	2
Noordbrabant	9	6	1	2	176
Limburg	10	3	4	3	63
Nederland	326	179	61	86	2739

Z.O.Z.

VAN: [redacted]

AAN: [redacted]

Nr: GrVD 56.944

Conf. Datum: 8 januari 1957

Referte: Uw/Oms nr: -----

dd. -----

Bijlage(n): -----

Bijzonderheden: -----

ACD/ 37032
A
DAT. 10 JAN 1957
144(241)

R A P P O R T

Bron: contact

Evaluatie:

Datum: 20-12-1956

Samengewerkt met: =====

Ingelicht zijn: -----

Onderwerp: Hongaars vluchtelingenkamp te
Bocholt (krs. Borken).

In het tegenover en tussen de gemeenten Winterswijk en Aalten gelegen Duitse grensgebied, ong. 2 km. noordelijk van de Duitse stad Bocholt (krs. Borken) en op ong. 6 km. afstand van de Nederlands-Duitse grens, bevindt zich een Hongaars vluchtelingenkamp.

Van 1939 tot 1945 was dit oorspronkelijk een krijgsgevangenkamp, hierna is het ingericht voor displaced persons en naderhand werd het een "Durchgangslager" voor Oostvluchtelingen. Het aantal personen dat hier verbleef varieerde steeds.

Na de opstand in Hongarije en toen de stroom vluchtelingen naar het Westen toenam werden de voor Duitsland bestemde personen o.a. in dit "Durchgangslager" ondergebracht in afwachting van een definitieve bestemming in de Bundesrepubliek. Ruim 2000 Hongaren zijn in dit kamp reeds geregistreerd.

Momenteel bevinden er zich ong. 1521 vluchtelingen, waarvan een 800 afkomstig uit de Sovjet-zone van Duitsland en 721 Hongaarse vluchtelingen.

De overige 1300 Hongaren zijn reeds elders in de Bundesrepubliek ondergebracht en mogelijk te werk gesteld.

Zowel te Winterswijk als in Aalten heeft zich reeds het geval voorgedaan, dat Hongaren afkomstig uit genoemd kamp illegaal in deze gemeenten werden aangetroffen. Wanneer vastgesteld kon worden dat deze vluchtelingen reeds in het kamp te Bocholt waren geregistreerd leverde de terugleiding geen moeilijkheden op.

In Winterswijk heeft zich echter een geval voorgedaan dat de vluchteling ongeveer 1 week in het kamp vertoefd had doch niet geregistreerd was. Deze persoon is toen door de Duitse autoriteiten bij terugleiding niet geaccepteerd. Te Aalten werd een Hongaar aangetroffen, die na onderzoek ook niet in Bocholt geregistreerd was en volgens eigen verklaring daar nimmer geweest was.

Van de momenteel in Bocholt aanwezige Hongaren zijn meerdere niet geregistreerd. Deze doen dit opzettelijk niet daar er in het kamp een chaotische toestand heerst en er in het algemeen een ontevreden stemming onder de Hongaren is. De mogelijkheid is dan ook aanwezig, dat deze personen naar Nederland gaan en asyl vragen.

Wel geregistreerde personen worden in samenwerking met een Duitse nevendienst overgegeven, aangezien de Duitse douane te Hamden (Krs. Borken) deze niet mag overnemen.

-Voorts deelde -

Voorts deelde [redacted] mede, dat een in het kamp aanwezige
gevluchte Hongaarse arts mededeling had gedaan dat een eveneens
in dat kamp vertoevende Hongaarse vluchteling, genaamd [redacted]
[redacted] in Suspest
tot de veiligheidspolitie behoord zou hebben (AVO).

Aanvankelijk als secretaresse op het Binnenministerium, later
in de buitendienst. Deze [redacted] zou in Budapest in verbinding
gestaan hebben eveneens met een Hongaarse, met voornaam bekend als
[redacted], oud ongeveer 45 jaar, die momenteel ook
in het Westen zou vertoeven waar is echter niet bekend.

Voornoemde [redacted] had zich in het kamp reeds een plaats
veroverd in de Hongaarse kampleiding.

Door [redacted] is inmiddels, voor zover mogelijk, een uitge-
breid onderzoek ingesteld. In hoeverre deze gegevens juist zijn
is momenteel niet bekend.

Typ : 30
Coll: W

VAN: ST
Nr: GrVD 56.632 a
Referte: ~~fw~~/Oms nr: 56.632
Bijlage(n):
Bijzonderheden: ---

AAN: Hoofd BVD (2x) Wellicht ten overvloede.
Conf. Datum: 24 november 1956.
dd. 15-11-56

ACD/ 365924/
Dvpl. <i>d</i>
DAT. 27 NOV. 1956
Sgt.
Code

R A P P O R T

Bron: Eigen bevinding

Evaluatie: -

Datum: 21 nov. 1956

Samengewerkt met: ---
Ingelicht zijn: ---

Onderwerp: Hongaars vluchtelingentransport.

Op 17 november 1957 kwam via de doorlaatpost Venlo-station naar Nederland een trein uit Traiskirchen (D) met Hongaarse vluchtelingen.

In de trein bevonden zich 619 personen (vluchtelingen) allen van Hongaarse nationaliteit.

Bij controle zijn geen onregelmatigheden geconstateerd.

Typ: 22
Coll: 25